

ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА СУБ'ЄКТІВ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Наукова стаття присвячена науково-теоретичному аналізу суб'єктів громадського контролю у сфері охорони здоров'я. Автором статті було проаналізовано погляди вчених, які присвячували свої роботи суб'єктам громадського контролю, та виведено своє визначення, під яким суб'єктами громадського контролю у сфері охорони здоров'я слід розуміти фізичних чи юридичних осіб, які відповідно до норм чинного законодавства України наділені певною сукупністю прав та обов'язків щодо здійснення контролю у зазначеній сфері та можуть бути учасником відповідних правовідносин. Окрім цього, було надано характеристику кожному суб'єкту громадського контролю у сфері охорони здоров'я, а саме: повноваження громадян, суб'єктам організованої громадськості (Громадські ради), політичні партії, засобам масової інформації, профспілка та органам самоорганізації населення. Кожен розглянутий суб'єкт громадського контролю у сфері охорони здоров'я відіграє власну, особливу роль у забезпеченні ефективного функціонування сфери охорони здоров'я України, що знаходить своє відображення у повноваженнях, якими вони наділені відповідно до норм чинного законодавства. Проте справедливим буде зазначити, що контрольна діяльність вказаних суб'єктів спрямована на досягнення єдиної мети: забезпечити ефективний захист законних прав та інтересів людини і громадянина у сфері охорони здоров'я України.

Вважаємо за потрібним закріпити на законодавчому рівні у майбутньому Законі України «Про громадський контроль» повноваження та правовий статус суб'єктів громадського контролю у сфері охорони здоров'я, для того, щоб вони здійснювали свою діяльність на правових засадах та результати їх діяльності відігравали суттєву роль у суспільстві. Адже постає актуальне питання про реальну практичну цінність такого контролю, якщо його результати не несуть суттєвих наслідків для тих, по відношенню до кого він реалізується.

Ключові слова: суб'єкти, громадський контроль, сфера охорони здоров'я, повноваження.

Постановка проблеми. Правова характеристика суб'єктів громадського контролю у сфері охорони здоров'я в науковій літературі не отримала належного опрацювання. А відтак, в умовах зростання важливості громадського контролю у всіх сферах суспільного життя, в тому числі і у сфері охорони здоров'я, значення теоретичного обґрунтування даного питання набуває особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В юридичній науці термін «суб'єкт» (від лат. «subjectum» – те, що лежить в основі) позначає особу або організацію, як носія певних прав та обов'язків [1, с. 1408]. У тлумачному словнику української мови під суб'єктом розуміється: 1) істота, здатна до пізнання навколишнього світу, об'єктивної дійсності і до цілеспрямованої діяльності; 2) особа, група осіб, організація, яким належить активна роль у певному процесі, акті; 3) особа або організація як носій певних прав та обов'язків [2, с.578]. У своєму

філософському словнику В.Л. Петрушенко зазначає, що суб'єкт – це вихідне поняття судження, до якого відносяться всі інші його складові, наприклад, предикат. Крім того, науковець зазначає, що поняття «суб'єкт» можна визначити як людину, як вихідне джерело, епіцентр життєвої та пізнавальної активності – індивідуальної або суспільної. У різних напрямках філософії, як звертає увагу науковець, під досліджуваними поняттями розуміють різні сутності. При цьому в більшості напрямів філософії поняття «суб'єкт» позначає людину як активне начало соціальних і культурних процесів, пізнання, комунікації [3, с. 199].

Щодо наукового підходу до визначення суб'єктів громадського контролю, то слід зазначити таких вчених, як О.О. Борбунюк, А.С. Крупник, О.І. Невмержинський, С.А. Косінов, які внесли суттєвий науковий вклад. До суб'єктів громадського контролю вони відносили окремих громадян, та їх об'єднання (ор-

ганізовані та неорганізовані), громадські ради/колегії, політичні партії, профспілки, громадські організації та ін. Ми розділяємо ці підходи, та враховуємо при подальшому дослідженні наукової роботи.

Метою статті є вивчення та аналіз різних підходів та законодавства щодо визначення суб'єкта громадського контролю, та надання правової характеристики усім видам суб'єктів громадського контролю задля того, щоб доказати, наскільки важливу роль вони відіграють задля досягнення єдиної мети: забезпечити ефективний захист законних прав та інтересів людини і громадянина у сфері охорони здоров'я України.

Виклад основного матеріалу. Під суб'єктами громадського контролю у сфері охорони здоров'я слід розуміти фізичних чи юридичних осіб, які відповідно до норм чинного законодавства України наділені певною сукупністю прав та обов'язків щодо здійснення контролю у зазначеній сфері та можуть бути учасником відповідних правовідносин.

Переходячи до розгляду конкретних суб'єктів громадського контролю у сфері охорони здоров'я та їх повноважень, зазначимо, що найбільш доцільно їх поділяти на дві групи, зокрема на *неорганізовану* та *організовану громадськість*. Під неорганізованою громадськістю, як слушно зазначає С.А. Косінов, слід розуміти громадян та їх сім'ї, які не поєднані між собою у будь-які організаційні форми і представляють власні інтереси або ситуативно – спільні інтереси жителів, користувачів або споживачів певної соціальної групи [4, с.12]. У своєму науковому дослідженні А.П. Денисенко відмічає, що в теорії адміністративного права під терміном «неорганізована громадськість» розуміють усіх громадян держави (але чомусь не іноземців чи осіб без громадянства), які не об'єднані у жодні організаційні форми, а представляють або власні інтереси, або ситуативно спільні інтереси членів власних громад, споживачів чи користувачів окремих соціальних груп [5, с. 119]. На цьому, власне, розуміння неорганізованої громадськості і закінчується. Аналізуючи норми чинного законодавства України та наукові погляди на дану проблему, можемо виділити наступні повноваження громадян як суб'єктів громадського контролю у сфері охорони здоров'я: 1) запитувати та отримувати від органів державної влади, закладів охорони здоров'я будь-яку інформацію, окрім тієї інформації, що відповідно до норм чинного законодавства України не може бути розголошеною; 2) проводити самостійно та/або брати участь у проведенні перевірок інформації, документів про порушення суб'єктами, щодо яких здійснюється контроль, Конституції України, законів України, інших нормативно-правових актів, прав, свобод, інтересів громадян; 3) у рамках здійснення контролю надавати пропозиції та відповідні

рекомендації щодо покращення діяльності органів державної влади та закладів охорони здоров'я; 4) звертатись до посадових осіб об'єктів громадського контролю із відповідними клопотаннями, пропозиціями та рекомендаціями; 5) оскаржувати неправомірні дії чи бездіяльність підконтрольних суб'єктів; 6) інформувати інших громадян та органи державної влади про результати здійснення громадського контролю.

Наступною групою суб'єктів громадського контролю у сфері охорони здоров'я є суб'єкти організованої громадськості. С.А. Косінов слушно відмічає, що суб'єкти організованої громадськості мають різну мету, завдання, рівень повноважень, територію діяльності, проте їх соціально-політичне призначення полягає насамперед у тому, що вони допомагають людям у розв'язанні проблем повсякденного життя, відкривають широкі можливості для виявлення суспільно-політичної ініціативи, здійснення функцій самоврядування [4, с. 12]. Отже, суб'єктами організованої громадськості у сфері охорони здоров'я, на нашу думку, є: громадські ради при органах державної влади (наприклад, Громадська рада при Міністерстві охорони здоров'я України); політичні партії; засоби масової інформації (ЗМІ); профспілки; органи самоорганізації населення. Розглянемо зазначені суб'єкти та їх повноваження більш детально.

Так, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 03 листопада 2010 року № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» [6; 7, с. 185], для вирішення деяких питань щодо забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики при центральних та місцевих органах виконавчої влади, а також при органах місцевого самоврядування в Україні були утворені консультативно-дорадчі органи – громадські ради. Головним завданням цих рад є участь громадськості в управлінні державними та місцевими справами, а також безпосередній контроль за діяльністю органів влади, при яких вони утворені [7, с. 185]. Як приклад слід зазначити, що громадську раду також було створено і в рамках Міністерства охорони здоров'я України. Її діяльність регламентується Положенням про громадську раду при Міністерстві охорони здоров'я України, яке було затверджене наказом Міністра охорони здоров'я України від 16.01.2018 № 74 [8] у відповідності до Типового положення про громадську раду при міністерстві, іншому центральному органі виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласній, Київській та Севастопольській міській, районній, районній у м. Києві та Севастополі державній адміністрації [9]. Отже, відповідно до вказаного Положення, метою Громадської ради є

сприяння участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я для забезпечення конституційних прав людини на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування, розвитку системи охорони здоров'я України та впровадження європейських стандартів в охороні здоров'я [8]. Задля досягнення вказаної вище мети Громадська рада реалізує такі основні завдання: 1) забезпечує умови для реалізації громадянами конституційного права на участь в управлінні державними справами; 2) створює сприятливі умови для подальшого розвитку громадянського суспільства та зміцнення демократії в Україні; 3) здійснює громадський контроль за діяльністю МОЗ України; 4) сприяє врахуванню МОЗ України громадської думки під час формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я; 5) налагоджує системний публічний діалог та ефективну взаємодію МОЗ України з громадськістю на засадах доброго партнерства; 6) організовує якісну взаємодію з громадськими радами при інших центральних органах виконавчої влади, діяльність яких спрямовує та координує Кабінет Міністрів України через Міністра охорони здоров'я України, та територіальних і міжрегіональних органах МОЗ України; 7) сприяє формуванню культури здорового способу життя [8]. Виходячи із переліку завдань, які вирішує Громадська рада при Міністерстві охорони здоров'я України, можемо із впевненістю стверджувати, що вона є одним із ключових суб'єктів здійснення громадського контролю у досліджуваній сфері. Для цього вона, відповідно до норм чинного законодавства та положень МОЗ України, наділена всіма необхідними повноваженнями, зокрема:

- отримувати від МОЗ України всю необхідну інформацію для здійснення громадського контролю;
- за результатами громадського контролю подавати до МОЗ України пропозиції, орієнтовані на покращення діяльності Міністерства;
- проводити відповідно до законодавства громадську експертизу діяльності МОЗ та громадську антикорупційну експертизу нормативно-правових актів та проектів нормативно-правових актів, які розробляє Міністерство охорони здоров'я України;
- організовувати взаємодію з органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, іншими консультативно-дорадчими органами, утвореними при органах виконавчої влади, та іншими громадськими радами під час здійснення громадського контролю;
- ініціювати розгляд питань з удосконалення організації системи охорони здоров'я, поліпшення надання медичної допомоги, оптимізації структури та функцій МОЗ України та закладів охорони здоров'я [6];

– здійснювати громадський контроль за врахуванням органом пропозицій та зауважень громадськості, забезпеченням ним прозорості та відкритості своєї діяльності, доступу до публічної інформації, яка знаходиться у його володінні, а також дотриманням ним нормативно-правових актів, спрямованих на запобігання та протидію корупції [6].

Важливість Громадської ради як суб'єкта громадського контролю у сфері охорони здоров'я обумовлена її безпосередньою наближеністю до об'єкта та предмета контролю, саме даний суб'єкт має найбільше можливостей для оцінки стану зазначеної сфери.

Наступний суб'єкт громадського контролю, який ми розглянемо в рамках представленого наукового дослідження – політичні партії. У загальному розумінні політичні партії – це окрема спільність громадян, об'єднаних ідеологічно і відповідним чином організаційно, для вираження і обстоювання інтересів певних верств населення шляхом боротьби за політичну владу, її завоювання і здійснення [9, с. 68]. Відповідно до Закону України «Про політичні партії в Україні», політична партія – це зареєстроване згідно із законом добровільне об'єднання громадян – прихильників певної загальнонаціональної програми суспільного розвитку, що має своєю метою сприяння формуванню і вираженню політичної волі громадян, бере участь у виборах та інших політичних заходах [10]. Заслугує на увагу точка зору С.А. Косінова, який зазначає, що окремими вченими висловлюється думка, що суб'єктами громадського контролю можуть виступати лише ті політичні партії, які не пройшли до парламенту та до місцевих органів влади. Але ж, продовжує автор, за такого підходу заперечується роль політичних сил, що представлені в парламенті чи в органі місцевого самоврядування, як самостійних суб'єктів здійснення контролю, як учасників суспільного життя. Їм відводиться виключно роль однієї зі складових органів публічної влади [4, с. 16]. Ми, в свою чергу, схильні підтримати точку зору І.В. Сквірського, який дотримується протилежної від С.А. Косінова думки та переконливо доводить, що політичні партії, які переставлені у владі, взагалі не можуть бути визнані суб'єктами громадського контролю, оскільки вони беруть безпосередню участь у формуванні складу суб'єктів публічного управління, а раз так, то не можуть неупереджено та об'єктивно підходити до оцінки їх діяльності. Неподиноками є також і випадки, коли члени провладних партій очолюють ті або інші органи публічного управління, що знову таки ставить під сумнів можливість контролю діяльності посадовців з боку політичної партії. У подібних ситуаціях доречно вести мову про громадський політичний контроль, який дійсно здійснюється політичними партіями [11, с. 261]. Проте, як відмічає науковець, ставити

такий контроль на один щабель із контролем, який реалізується, скажімо, громадськими організаціями, недоцільно. Отже, якщо і зараховувати до суб'єктів громадського контролю політичні партії, то лише ті з них, які не представлені в органах державної влади або в органах місцевого самоврядування [11, с. 261].

Визначаючи повноваження політичних партій як суб'єктів громадського контролю у сфері охорони здоров'я, зазначимо, що в жодному нормативно-правовому акті вони не дістали законодавчого закріплення. А відтак, на основі аналізу наукових поглядів вчених та окремих положень норм чинного законодавства України можемо виділити наступні повноваження політичних партій як суб'єктів громадського контролю:

- отримувати від закладів охорони здоров'я та МОЗ України всю необхідну інформацію для проведення громадського контролю;

- інформувати населення про результати проведення контролю через використання державних засобів масової інформації, а також засновувати власні засоби масової інформації;

- зустрічатись із громадянами, права, свободи, інтереси яких порушені, для отримання необхідної інформації, матеріалів, надавати їм необхідну правову допомогу;

- вносити до об'єктів громадського контролю пропозиції щодо можливих заходів усунення порушень норм чинного законодавства, які були виявлені у результаті проведення контролю;

- брати участь у роботі (входити до складу) консультативних, дорадчих, постійних, тимчасових комісій або інших органів, які створюються об'єктами громадського контролю з питань, які пов'язані із завданнями громадського контролю;

- звертатись до посадових осіб об'єктів громадського контролю з пропозицією, зверненням, поданням про скасування виданих (затверджених) ними актів нормативно-правового або іншого характеру, про зупинення вчинення ними дій (бездіяльності), які порушують чинне законодавство, права, свободи, інтереси громадян, законодавство щодо ефективності та прозорості діяльності органів державної влади та закладів охорони здоров'я.

Вважаємо необхідним відзначити, що останні два положення знайшли своє відображення у проекті Закону України «Про громадський контроль» [12].

На наступному етапі нашого дослідження розглянемо такий важливий суб'єкт громадського контролю у сфері охорони здоров'я, як засоби масової інформації (ЗМІ або преса). Відповідно до Закону України «Про інформацію» [13], засоби масової інформації – це засоби, призначені для публічного поширення друкованої або аудіовізуальної інформації.

Слід зазначити, що, окрім законодавчого закріплення, в науковій літературі також існує велика кількість підходів щодо тлумачення вказаного терміну. О.В. Джафарова у своєму дисертаційному дослідженні наголошує, що засоби масової інформації – це могутня сила впливу на свідомість людей, засоби оперативного повідомлення інформації в різні куточки світу, найбільш ефективний канал впливу на емоції людини, здатний переконувати реципієнта щонайкраще. Особливо чітко це виявляється у використанні електронних ЗМІ, роль яких у міру розширення технічних можливостей постійно зростає [14, с. 117]. Повертаючись до розгляду ЗМІ як суб'єкта громадського контролю, слід зазначити, що питання щодо їх контрольних повноважень є малодослідженим. Головною причиною цього є те, що такий контроль у переважній більшості є ситуативним та здійснюється хаотично. Слід також зазначити, що громадський контроль, який здійснюється засобами масової інформації, ініціюється громадськістю.

Особливість ЗМІ як суб'єкта громадського контролю у сфері охорони здоров'я полягає у тому, що єдиний, хто сьогодні в Україні має право офіційного контролю над медіа, – це держава, яка регулює їхню діяльність законодавчо. Проте з розвитком інформаційних технологій, збільшенням потоку інформації та у часи недосконалих законів виникає необхідність зворотної відповіді від аудиторії. Складність цього процесу полягає у тому, що висловити свою думку може абсолютно будь-який користувач мережі, незважаючи на освіту, політичні погляди чи психічний стан. Таким чином створюється плутанина, яка рідко може конструктивно вплинути на медіа. ЗМІ, у свою чергу, можуть слідкувати за реакцією читачів, а можуть цього не робити, що частіше за все і відбувається [15]. Отже, враховуючи зазначене вище, можемо із впевненістю стверджувати, що засоби масової інформації є такими суб'єктами громадського контролю, які в змозі надати одну із найбільш об'єктивних оцінок за результатами контролю, а також за допомогою специфічних засобів, що перебувають у їх розпорядженні, довести ці результати до відома широкого загалу. На основі аналізу наукових поглядів та норм чинного законодавства України можемо виділити такі повноваження ЗМІ як суб'єкта громадського контролю у сфері охорони здоров'я:

- вільно отримувати, використовувати, поширювати (публікувати) та зберігати інформацію, яка була отримана від закладів охорони здоров'я в рамках здійснення громадського контролю;

- без будь-яких перешкод відвідувати державні органи, заклади охорони здоров'я, а також бути прийнятим їх посадовими особами;

- висвітлювати всі аспекти діяльності Міністерства охорони здоров'я України та органів закладів

охорони здоров'я, окрім тієї інформації, що відповідно до норм чинного законодавства України не може бути розкритою та становить таємницю;

- проводити власне дослідження і аналіз діяльності органів державної влади та закладів охорони здоров'я, їх посадових осіб, давати їй оцінку, коментувати.

Далі розглянемо такий суб'єкт громадського контролю, як професійні спілки.

Відповідно до Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» [16], професійна спілка (профспілка) – добровільна неприбуткова громадська організація, що об'єднує громадян, пов'язаних спільними інтересами за родом їх професійної (трудової) діяльності (навчання). Серед основних завдань профспілок у рамках нашого дослідження можна назвати наступні: здійснює представництво інтересів працівників при розгляді індивідуальних та колективних трудових спорів; проводить, у разі необхідності, страйки, збори, мітинги, походи, демонстрації в порядку, встановленому законом; здійснює громадський контроль за додержанням законодавства про працю та про охорону праці, за виплатою заробітної плати, створенням безпечних і здорових умов праці, належних виробничих і санітарно-побутових умов, забезпеченням працівників спецодягом, спецвзуттям, іншими засобами індивідуального та колективного захисту; бере участь у розслідуванні причин нещасних випадків на виробництві і профзахворювань та надає свої висновки про них; веде колективні переговори, укладає галузеву угоду від імені працівників, контролює її виконання; здійснює громадський контроль у сфері охорони здоров'я, медико-соціальної допомоги, сприяє організації проведення періодичних медичних оглядів, здійснює заходи з оздоровлення і відпочинку, сприяє розвитку фізичної культури, спорту, туризму; бере участь у розробленні державної політики зайнятості у галузі, пропонує заходи щодо соціального захисту членів Профспілки [16].

Також в законі, в статті 30 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» дається конкретне визначення повноважень профспілок, їх об'єднань щодо питань охорони здоров'я громадян, фізичної культури, спорту, туризму та охорони довкілля. Так, профспілки, їх об'єднання організовують і здійснюють громадський контроль за реалізацією прав членів профспілки у сфері охорони здоров'я, медико-соціальної допомоги. Профспілки, їх об'єднання беруть участь у діяльності експертних, консультативних та наглядових рад при органах та закладах охорони здоров'я, а також можуть брати участь у розвитку масової фізичної культури, спорту, туризму, створенні та підтримці спортивних товариств і туристичних організацій [16].

Окрім цього, профспілки також можуть:

- надсилати подання про виявлені порушення до державної інспекції праці (її регіонального відділу), посадові особи якої повинні вживати заходів щодо їх усунень, контролювати їх виконання та в місячний термін інформувати профоргани про результати;

- проводити незалежну експертизу умов праці, а також об'єктів виробничого призначення на відповідність їх стану нормативно-правовим актам з питань охорони праці;

- вимагати від роботодавців (у нашому випадку закладу охорони здоров'я) всю необхідну інформацію для проведення громадського контролю;

- слідкувати за станом дотримання роботодавцем законодавства про охорону праці, створення безпечних умов праці, належного виробничого побуту для працівників своєчасним забезпеченням відповідними засобами захисту;

- брати участь у розробці та здійсненні державної політики в галузі охорони праці, соціального захисту працівників та охорони їх здоров'я;

- розголошувати інформацію про результати контролю не лише в межах закладів охорони здоров'я, а й для всієї громадськості.

Таким чином, особливістю здійснення громадського контролю профспілками у сфері охорони здоров'я є те, що, з одного боку, такі суб'єкти мають безпосереднє відношення до діяльності закладів охорони здоров'я, а відтак вони мають більше можливостей для здійснення контролю, тому і результати контролю повинні бути більш об'єктивними та змістовними. А з іншого – суб'єкти, щодо яких здійснюється контроль, використовуючи свої владні повноваження, можуть здійснювати тиск на профспілки і, відповідно, впливати на результати контролю.

І останній суб'єкт громадського контролю, який ми розглянемо в рамках представленого наукового дослідження, є органи самоорганізації населення. Правовий статус і порядок організації та діяльності органів самоорганізації населення визначено законами України «Про громадські об'єднання» [17] та «Про органи самоорганізації населення» [18]. Слід відмітити, що нормами чинного законодавства України передбачено, що завданнями органів самоорганізації населення є: а) створення умов для участі жителів у вирішенні питань місцевого значення в межах Конституції і законів України; б) задоволення соціальних, культурних, побутових та інших потреб жителів шляхом сприяння у наданні їм відповідних послуг; в) участь у реалізації соціально-економічного і культурного розвитку відповідної території, інших місцевих програм [18]. Як слушно зазначає М. Бондаренко, розгалужена мережа громадських організацій є характерною ознакою демократичного

суспільства. Завдяки їм здійснюється постійний зв'язок між суспільством і державою, який відіграє важливу роль у функціонуванні всієї політичної системи суспільства [19, с. 8–64]. Основними повноваженнями органів самоорганізації населення є:

– брати участь у перевірках діяльності об'єктів громадського контролю, які проводяться іншими державними органами, органами місцевого самоврядування;

– отримувати від місцевих закладів охорони здоров'я всю необхідну інформацію для здійснення громадського контролю;

– сприяти захисту законних прав інтересів жителів у межах території діяльності самоорганізації;

– залучати на добровільних засадах населення до участі у здійсненні заходів щодо забезпечення ефективного функціонування закладів охорони здоров'я.

Таким чином, особливістю здійснення громадського контролю у сфері охорони здоров'я органами самоорганізації населення є те, що їх повноваження спрямовані на вузьке коло об'єктів, а мета контрольної діяльності полягає у тому, щоб захистити законні права та інтереси лише певного кола осіб, які проживають на конкретній території.

Висновки. Отже, узагальнюючи все вказане, можемо дійти висновку, що кожен розглянутий суб'єкт громадського контролю у сфері охорони здоров'я відіграє власну, особливу роль у забезпеченні ефективного функціонування сфери охорони здоров'я України, що знаходить своє відображення у повноваженнях, якими вони наділені відповідно до норм чинного законодавства. Проте справедливим буде зазначити, що контрольна діяльність вказаних суб'єктів спрямована на досягнення єдиної мети: забезпечити ефективний захист законних прав та інтересів людини і громадянина у сфері охорони здоров'я України. Вважаємо за потрібне зазначити, що в жодному нормативно-правовому акті безпосередньо не закріплено повноваження суб'єктів громадського контролю у сфері охорони здоров'я, що негативно відбивається на його якості та ефективності. Крім того, додаткового законодавчого уточнення потребує механізм урахування думки громадськості у діяльності суб'єктів охорони здоров'я. У протилежному випадку постає цілком логічне питання про реальну практичну цінність такого контролю, якщо його результати не несуть суттєвих наслідків для тих, по відношенню до кого він реалізується.

ЛІТЕРАТУРА

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : «Перун», 2007. 1736 с.
2. Тлумачний словник української мови / уклад.: Ковальова Т. В., Коврига Л. П. Харків : Синтекс, 2005. 672 с.
3. Петрушенко В. Л. Філософський словник: терміни, персоналії, сентеції. Львів : «Магнолія 2006», 2011. 352 с.
4. Косінов С. А. Суб'єкти громадського контролю. *Проблеми законності*. 2015. Вип. 129. С. 10–19. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2015_129_4
5. Денисенко А. П. Проблеми в організації громадського контролю у сфері державного управління. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 2. С. 118–121.
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 03.11.2010 р. № 996 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-п/conv>.
7. Скороход О. Громадський контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування. *Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України*. 2010. Вип. 1. С. 182–190.
8. Про затвердження Положення про Державну санітарно-епідеміологічну службу України : Указ Президента України від 06 квітня 2011 року № 400/2011. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/400/2011>.
9. Журавський В. С. Політична система України: проблеми становлення і розвитку (правовий аспект) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Харків, 2000. 169 с.
10. Про політичні партії в Україні: Закон України від 05.04.2001 р. № 2365-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2365-14/conv>.
11. Сквірський І. О. До питання про систему суб'єктів громадського контролю в Україні. *Порівняльно-аналітичне право*. 2013. № 3-1. С. 261–264.
12. Проект Закону України «Про громадський контроль» від 13.05.2015 №2737-1. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JG3MH00A.html.
13. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
14. Джафарова О. В. Правові основи партнерства міліції і населення : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2003. 206 с.

15. Громадський контроль ЗМІ в Україні: реальний стан та перспективи. Медіакритика. URL: <http://www.mediakrytyka.info/ohlyady-analytyka/hromadskyu-kontrol-zmi-v-ukrayini-realnyu-stan-ta-perspektyvy.html>.
16. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 31.03.2023 р. № 1045-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-14#Text>.
17. Про громадські об'єднання: Закон України від 27.07.2023 р. № 4572-VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>.
18. Про органи самоорганізації населення: Закон України від 01.01.2020 р. № 2625-III URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2625-14>.
19. Бондаренко М. Громадський рух як чинник розвитку демократії в Україні. *Ефективність державного управління* : зб. наук. пр. 2010. Вип. 24. С. 58–64.

REFERENCES

1. Busel, V. T. (2007). A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language (with supplement, supplement and CD). Kyiv; Irpin: «Perun» [in Ukrainian].
2. Kovalova, T. V. & Kovryga, L. P. (Ed.). (2005). *Interpretive dictionary of the Ukrainian language*. Kharkiv: Synteks [in Ukrainian].
3. Petrushenko, V. L. (2011). *Philosophical dictionary: terms, personalities, maxims*. Lviv: «Magnolia 2006» [in Ukrainian].
4. Kosinov, S. A. (2015). Subjects of public control. *Problems of legality*, Issue 129. P. 10–19. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2015_129_4 [in Ukrainian].
5. Denysenko, A. P. (2015). Problems in the organization of public control in the sphere of public administration. *Journal of the Kyiv University of Law*, 2, 118–121 [in Ukrainian].
6. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine On ensuring public participation in the formation and implementation of state policy, No. 996 (2010, November 3). Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-п/conv> [in Ukrainian].
7. Skorokhod O. (2010). Public control over the activities of local self-government bodies. *Collection of scientific papers of the National Academy of State Administration under the President of Ukraine*, Issue 1, 182–190 [in Ukrainian].
8. On approval of the Regulation on the State Sanitary and Epidemiological Service of Ukraine: Decree of the President of Ukraine, No. 400/2011 (2011, April 6). Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/400/2011> [in Ukrainian].
9. Zhuravsky, V. S. Political system of Ukraine: problems of formation and development (legal aspect): diss. ... candidate law Sciences: 12.00.01. Kharkiv, 2000 [in Ukrainian].
10. Law of Ukraine «On Political Parties in Ukraine» dated April 5, 2001 No. 2365-III. Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2365-14/conv> [in Ukrainian].
11. Skvirskyi, I. O. (2013). To the question of the system of subjects of public control in Ukraine // *Comparative and analytical law*, No. 3-1, 261–264 [in Ukrainian].
12. Draft Law of Ukraine On Public Control (2015, May 13). No. 2737-1. Retrieved from: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JG3MH00A.html [in Ukrainian].
13. Law of Ukraine On Information (1992, October 2). No. 2657-XII. Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> [in Ukrainian].
14. Jafarova, O. V. (2003). Legal basis of partnership of militia and population. *Candidate's thesis*: 12.00.07. Kharkiv [in Ukrainian].
15. Public control of mass media in Ukraine: real state and prospects. *Media criticism*. Retrieved from: <http://www.mediakrytyka.info/ohlyady-analytyka/hromadskyu-kontrol-zmi-v-ukrayini-realnyu-stan-ta-perspektyvy.html> [in Ukrainian].
16. Law of Ukraine On Trade Unions, Their Rights and Guarantees of Activity (2023, March 31), No. 1045-XIV. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-14#Text> [in Ukrainian].
17. Law of Ukraine On Public Associations (2023, July 27), No. 4572-VI. Retrieved from: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4572-17> [in Ukrainian].
18. Law of Ukraine On Bodies of Self-Organization of the Population (2020, January 1), No. 2625-III. Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2625-14> [in Ukrainian].
19. Bondarenko, M. (2010). Public movement as a factor in the development of democracy in Ukraine. *Effectiveness of state administration: Proceedings of sci.works*, Issue 24, 58–64 [in Ukrainian].

Krut Kateryna

PhD in Law, Senior teacher of the department law enforcement and policing
Faculty № 6 of the Kharkiv National University of Internal Affairs

LEGAL CHARACTERISTICS OF SUBJECTS OF PUBLIC CONTROL IN THE FIELD OF HEALTH CARE

Problem setting. The issue of powers of subjects of public control in the field of health care is insufficiently developed in the scientific literature. Therefore, in the conditions of growing importance of public control in all spheres of public life, including in the field of health care, this issue becomes especially relevant. After all, the quality of such control in the field that is investigated in this scientific work directly depends on the effectiveness of the activities of these subjects. The scientific article is devoted to the scientific and theoretical analysis of subjects of public control in the field of health care.

Analysis of recent researches and publications. Regarding the scientific approach to the definition of subjects of public control, it should be noted such scientists as O.O. Borbunuk, A.S. Krupnyk, O.I. Nevmerzhytskyi, S.A. Kosinov, who made a significant scientific contribution. They included individual citizens and their associations (organized and unorganized), public councils/colleges, political parties, trade unions, public organizations, etc. as subjects of public control. We separate these approaches and take them into account in the further research of scientific work.

Purpose of the research is to study and analyze different approaches and legislation regarding the definition of a subject of public control, and to provide a legal characterization of all types of subjects of public control in order to prove how important a role they play in achieving a single goal: to ensure the effective protection of legal rights and human and citizen interests in the sphere of health care of Ukraine.

Article's main body. The author of the article analyzed the views of scientists who devoted their works to the subjects of public control and derived his own definition, according to which the subjects of public control in the field of health care should be understood as natural or legal persons who, in accordance with the norms of current legislation of Ukraine are endowed with a certain set of rights and obligations regarding the exercise of control in the specified sphere and may be participants in the relevant legal relations. In addition, each subject of public control in the field of health care is characterized, namely: powers of citizens, subjects of organized public (Public Councils), political parties, mass media, trade unions and self-organization bodies of the population. Each considered subject of public control in the field of health care plays its own, special role in ensuring the effective functioning of the health care industry of Ukraine, which is reflected in the powers granted to them in accordance with the norms of current legislation. However, it would be fair to note that the control activities of these entities are aimed at achieving a single goal: ensuring effective protection of the legal rights and interests of people and citizens in the field of health care of Ukraine. We consider it necessary to note that the powers of subjects of public control in the field of health care are not directly enshrined in any normative legal act, which negatively affects its quality and effectiveness. In addition, the mechanism for taking public opinion into account in the activities of health care entities needs additional legislative clarification. In the opposite case, a completely logical question arises about the real practical value of such control, if its results do not have significant consequences for those for whom it is carried out.

Conclusions and prospects for the development. We consider it necessary to enshrine at the legislative level in the future Law of Ukraine «On Public Control» the powers and legal status of subjects of public control in the field of health care, so that they carry out their activities on a legal basis and the results of their activities have consequences for whom they are carried out.

Key words: subjects, public control, the sphere of health care, powers.

За ДСТУ 8302:2015 цю статтю слід цитувати:

Крут К. О. Правова характеристика суб'єктів громадського контролю у сфері охорони здоров'я. *Право та інновації*. 2023. № 4 (44). С. 55–62.